

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра аудиту**

КОМІСАРЧУК Дана Юріївна

**АУДИТ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
(На матеріалах ТОВ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»)**

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійна програма «Аудит та державний фінансовий контроль»

кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконала студентка
групи ОАДФКм-21
Комісарчук Дана

Науковий керівник:
проф., д.е.н.
Лучко М.Р.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1.....	8
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	8
1.1 Економічна сутність фінансової звітності: складові, принципи та призначення	8
1.2 Нормативно-правове регулювання аудиту фінансової звітності.....	11
1.3 Сутність та завдання аудиту та аналізу фінансової звітності	15
РОЗДІЛ 2.....	20
АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	20
2.1 Концептуальні основи аудиту фінансової звітності.....	20
2.2 Організація аудиту фінансової звітності	29
2.3 Методика аудиту фінансової звітності	35
РОЗДІЛ 3.....	40
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	40
3.1 Аналітичні процедури аудиту фінансової звітності.....	40
3.2 Методика аналізу фінансової звітності.....	43
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ.....	59

АНОТАЦІЯ

КОМИСАРЧУК Д.Ю. Аудит та аналіз фінансової звітності підприємства. –
Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійна програма - Аудит та державний фінансовий контроль. Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2025.

У роботі розкрито теоретичні, методичні та практичні аспекти аудиту й аналізу фінансової звітності підприємства в сучасних економічних умовах. Визначено роль аудиту у забезпеченні достовірності фінансової інформації, оцінці результатів діяльності та формуванні ефективної системи управління підприємством на основі фінансової звітності ТОВ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч». Досліджено нормативно-правову базу аудиту відповідно до чинного законодавства України та міжнародних стандартів аудиту (МСА) і фінансової звітності (МСФЗ).

Ключові слова: аудит, фінансова звітність, аналіз, ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість, МСА, МСФЗ, ефективність.

SUMMARY

KOMISARCHUK D.Y. Audit and Analysis of the Enterprise Financial Statements-Manuscript.

Research on obtaining a master's degree in the specialty 071 "Accounting and taxation", educational program - Audit and state financial control. West Ukrainian National University, Ternopil, 2025.

The thesis examines the theoretical, methodological, and practical foundations of auditing and analyzing financial statements of enterprises in the context of modern economic transformation. The role of audit in ensuring the reliability of financial information, evaluating performance, and supporting effective corporate governance is substantiated based on the financial statements of LLC 'Lviv Confectionery Factory

‘Svitoh’” . The study highlights the regulatory framework of auditing under the current legislation of Ukraine and international standards (ISA and IFRS).

Key words: audit, financial statements, analysis, liquidity, profitability, financial stability, ISA, IFRS, efficiency.

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах нестабільності економічного середовища, воєнних викликів та трансформації обліково-аналітичних процесів особливого значення набуває аудит та аналіз фінансової звітності підприємства. Саме фінансова звітність є основним джерелом інформації для прийняття управлінських, інвестиційних і стратегічних рішень, а аудит виступає ключовим інструментом підтвердження її достовірності та відповідності законодавчим і міжнародним вимогам.

Зростання ролі аудиту обумовлене необхідністю підвищення довіри користувачів до фінансової інформації, запобігання шахрайству, зниження ризиків та забезпечення ефективного управління ресурсами. В умовах глобалізації фінансових ринків і інтеграції України до європейського економічного простору актуальності набуває впровадження міжнародних стандартів аудиту (МСА) та фінансової звітності (МСФЗ), що визначають нові підходи до контролю, оцінки ризиків та прозорості облікових даних.

Аудит фінансової звітності підприємства є невід'ємною складовою системи корпоративного управління, яка сприяє підвищенню ефективності діяльності, фінансової стабільності та конкурентоспроможності на ринку. Аналіз фінансової звітності, у свою чергу, забезпечує можливість оцінити фінансовий стан, ділову активність і прибутковість підприємства, визначити тенденції розвитку та потенційні резерви підвищення ефективності.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних і методичних засад аудиту та аналізу фінансової звітності підприємства.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- розкрити економічну сутність аудиту та аналізу фінансової звітності, їх взаємозв'язок і значення в системі корпоративного управління;
- дослідити нормативно-правову базу аудиту та фінансової звітності відповідно до чинного законодавства України та міжнародних стандартів;

– визначити методичні підходи до проведення аудиту фінансової звітності та оцінювання її достовірності;

– провести аналіз фінансового стану підприємства за основними показниками ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності;

– оцінити динаміку фінансових результатів діяльності підприємства за 2021–2023 роки.

Об’єкт дослідження – процес аудиту та аналізу фінансової звітності підприємства в умовах сучасної економіки.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти проведення аудиту і фінансового аналізу для оцінювання достовірності та ефективності фінансово-господарської діяльності.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: аналізу, синтезу, індукції та дедукції – для узагальнення теоретичних підходів до аудиту фінансової звітності; порівняльного та горизонтального аналізу – для оцінки змін у структурі активів, капіталу та результатів діяльності; коефіцієнтного та трендового аналізу – для визначення динаміки фінансових показників підприємства; статистичних і розрахунково-аналітичних методів – для формування висновків за результатами дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у подальшому розвитку теоретико-методичних положень аудиту та аналізу фінансової звітності в контексті забезпечення достовірності фінансової інформації та підвищення ефективності системи фінансового контролю.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання інформації у діяльності підприємств для підвищення якості управлінських рішень, посилення контролю за використанням фінансових ресурсів і покращення фінансових результатів.

Апробація результатів. Основні положення дослідження були представлені на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг становить 60 сторінок, містить 16 таблиць. У роботі використано 35 джерел сучасної української та зарубіжної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1 Економічна сутність фінансової звітності: складові, принципи та призначення

Фінансова звітність є ключовим елементом системи бухгалтерського обліку та основним джерелом інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів суб'єкта господарювання. Її економічна сутність полягає у тому, що вона виступає інструментом комунікації між підприємством та зовнішніми користувачами – власниками, інвесторами, кредиторами, державними органами, контрагентами, громадськістю. Як зазначає О. В. Олійник, фінансова звітність є «формою відображення фінансової інформації, що інтегрує всі облікові процеси та дозволяє оцінити ефективність управлінських рішень» [1]. Вона узагальнює фінансові результати діяльності підприємства у системі показників, придатних для аналітичної, управлінської й контрольної оцінки.

Сутність фінансової звітності розглядається у двох взаємопов'язаних аспектах – економічному та інформаційному.

В економічному сенсі фінансова звітність є результатом відображення господарських процесів у грошовому вимірнику, що формує уявлення про економічний потенціал підприємства. В інформаційному – вона є засобом передачі достовірних, об'єктивних і порівнянних даних усім зацікавленим сторонам [2].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансова звітність – це «бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період, складена на підставі даних бухгалтерського обліку» [3].

А згідно з Концептуальною основою фінансової звітності МСФЗ, головною метою складання фінансової звітності є «надання інформації, корисної для прийняття економічних рішень» [4].

Таким чином, фінансова звітність виконує дві ключові функції:

1. Інформаційну – забезпечує користувачів достовірними даними про діяльність підприємства;
2. Контрольну – дозволяє перевірити ефективність управління, раціональність використання ресурсів та дотримання законодавства.

Як підкреслює В. М. Жук, «зміст і форма фінансової звітності визначаються не лише вимогами облікових стандартів, але й потребами управління, адже від правильності її побудови залежить здатність підприємства ефективно функціонувати на ринку» [5].

Фінансова звітність в Україні складається відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) або національних П(С)БО і включає сукупність взаємопов'язаних форм, що відображають різні аспекти діяльності підприємства. Відповідно до П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», основними складовими є:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) – характеризує активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на певну дату;
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – показує дохід, витрати, фінансовий результат та інші компоненти сукупного доходу;
- Звіт про рух грошових коштів – відображає надходження та вибуття грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- Звіт про власний капітал – розкриває зміни у складі власного капіталу протягом періоду;
- Примітки до фінансової звітності – містять пояснення, аналітичні розшифровки та додаткову інформацію, що забезпечує повне розуміння показників основних форм [6].

Деякі вчені, зокрема М. В. Корягін та Л. В. Нападовська, вважають доцільним розширювати систему фінансової звітності шляхом включення нефінансових показників, які характеризують екологічну, соціальну та управлінську ефективність підприємства (ESG-звітність), що відповідає сучасним тенденціям сталого розвитку [7; 8].

Фінансова звітність – це комплексна система документів, яка відображає не лише стан активів і пасивів, а й процеси створення вартості, ризики та потенціал підприємства.

Основою достовірності фінансової звітності є дотримання принципів бухгалтерського обліку, визначених у МСФЗ і національних стандартах. Згідно з П(С)БО 1 та Концептуальною основою МСФЗ, основними принципами є:

1. Принцип автономності підприємства – підприємство розглядається як окремий суб'єкт, незалежний від власників;

2. Принцип безперервності діяльності – фінансова звітність складається з припущенням, що підприємство буде продовжувати свою діяльність у майбутньому;

3. Принцип нарахування та відповідності доходів і витрат – доходи й витрати визнаються у тому періоді, коли вони виникають, незалежно від моменту руху коштів;

4. Принцип історичної (фактичної) собівартості – активи оцінюються за первісною вартістю їх придбання;

5. Принцип послідовності – підприємство повинно послідовно застосовувати облікову політику, щоб забезпечити порівнянність даних;

6. Принцип повного висвітлення – звітність повинна містити всю інформацію, необхідну для прийняття рішень користувачами;

7. Принцип обачності (обережності) – при оцінці активів і зобов'язань не допускається завищення доходів і заниження витрат;

8. Принцип превалювання сутності над формою – операції обліковуються відповідно до їх економічної сутності, а не лише юридичної форми.

На думку вчених, саме дотримання цих принципів забезпечує якість фінансової звітності, оскільки створює умови для формування реалістичного, правдоподібного образу фінансового стану підприємства[7].

Важливою характеристикою фінансової звітності є її орієнтація на користувачів. За МСФЗ, основними користувачами є інвестори, кредитори, працівники, постачальники, споживачі, органи державного управління та громадськість.

Як відзначає І. С. Кривенко, «різні групи користувачів мають різну мотивацію щодо використання фінансової інформації: інвестори оцінюють прибутковість, кредитори – платоспроможність, менеджмент – ефективність управління»[8].

Звідси випливає багатофункціональність фінансової звітності, яка одночасно виконує інформаційну, контрольну, оціночну та прогнозну функції.

Отже, фінансова звітність є системним відображенням фінансово-господарської діяльності підприємства, що ґрунтується на єдиних принципах обліку, стандартах і нормативно-правовій базі. Вона виступає базою для аналітичних досліджень, аудиту та прийняття управлінських рішень. Сучасний розвиток економіки, глобалізаційні процеси й інтеграція України у міжнародний фінансовий простір зумовлюють потребу у формуванні фінансової звітності, яка відповідає міжнародним стандартам, забезпечує прозорість і підзвітність бізнесу. Саме тому якість, повнота й достовірність фінансової звітності є визначальними чинниками довіри до підприємства як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

1.2 Нормативно-правове регулювання аудиту фінансової звітності

Аудит фінансової звітності є одним із ключових елементів системи фінансового контролю, що забезпечує достовірність, повноту та об'єктивність інформації, відображеної у фінансових документах суб'єктів господарювання. Його правове регулювання має комплексний характер, охоплюючи законодавчі,

нормативні та професійні стандарти, які визначають вимоги до організації, проведення й документування аудиторських перевірок.

Фундаментальним нормативним актом, який регулює аудиторську діяльність в Україні, є Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21 грудня 2017 року (в редакції станом на 2025 рік) [9]. Цей закон гармонізовано з Директивою 2006/43/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про обов'язковий аудит річної фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності», що відповідає курсу України на інтеграцію у європейський фінансовий простір.

Відповідно до ст. 3 Закону № 2258-VIII, аудит визначається як «перевірка фінансової звітності (консолідованої або окремої), а також фінансової інформації або облікових записів, здійснювана аудитором для висловлення незалежної думки про її достовірність у всіх суттєвих аспектах відповідно до вимог міжнародних стандартів аудиту» [9].

Закон регламентує:

- правовий статус аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- порядок надання аудиторських послуг;
- вимоги до незалежності аудитора;
- повноваження Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю;
- застосування міжнародних стандартів аудиту (МСА) [9].

українська система аудиту побудована на принципах незалежності, професійної етики та відповідності міжнародним вимогам, що забезпечує довіру користувачів до результатів аудиторських перевірок.

Нормативно-правове регулювання аудиту в Україні спирається на Міжнародні стандарти аудиту (МСА) [10], затверджені рішенням Аудиторської палати України та обов'язкові до застосування всіма суб'єктами аудиторської діяльності.

Ключові документи системи МСА включають:

1. Міжнародну концептуальну основу для завдань із забезпечення впевненості;

2. Міжнародні стандарти аудиту 200–720, що визначають загальні вимоги до проведення аудиту, планування, оцінки ризиків, збору аудиторських доказів, формування висновків і звіту аудитора;

3. Міжнародний етичний кодекс для професійних бухгалтерів (IESBA Code), який встановлює принципи об'єктивності, чесності, конфіденційності, професійної поведінки та компетентності.

Зокрема, МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до МСА» визначає, що метою аудитора є «надання обґрунтованої впевненості, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень».

МСА 315 («Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення») зобов'язує аудитора оцінити ризики недостовірності, а МСА 700 («Формування думки та надання звіту незалежного аудитора») встановлює вимоги до структури й змісту аудиторського висновку.

Як зазначає С. Ф. Голов, «адаптація міжнародних стандартів аудиту в Україні є не лише технічним, а й концептуальним процесом, що змінює підхід до аудиторської практики – від формальної перевірки до незалежної аналітичної оцінки достовірності звітності» [11].

Система національного регулювання аудиту в Україні складається з закону, підзаконних актів, нормативів, професійних стандартів та внутрішніх методичних документів аудиторських фірм.

До основних нормативних документів належать:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV, який визначає правові засади складання фінансової звітності – об'єкт аудиторської перевірки.

2. Постанови Кабінету Міністрів України (наприклад, № 390 від 2018 р.) щодо організації діяльності Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю.

3. Положення про Реєстр аудиторів і суб'єктів аудиторської діяльності, яке визначає механізм допуску аудиторів до професії.

4. Рішення Ради нагляду за аудиторською діяльністю при Міністерстві фінансів України, які затверджують актуальні редакції МСА та методичні рекомендації.

Згідно з чинним законодавством, аудит обов'язково проводиться для:

- публічних акціонерних товариств;
- банків, страхових компаній, підприємств, що становлять суспільний інтерес;
- компаній, які оприлюднюють фінансову звітність за МСФЗ.

На думку І. М. Бондаря, законодавче забезпечення аудиту фінансової звітності в Україні поступово наближається до європейської моделі, у якій головну роль відіграє державний нагляд при збереженні незалежності аудиторів [12].

Особливе місце в системі нормативного регулювання займає аудит підприємств, які становлять суспільний інтерес (ПСІ). До цієї категорії належать банки, страхові компанії, емітенти цінних паперів, великі корпорації.

Для таких суб'єктів діють додаткові вимоги:

- проведення аудиту лише аудиторськими фірмами, включеними до Реєстру аудиторів ПСІ;
- обов'язкова зовнішня ротація партнера з аудиту кожні сім років;
- створення комітетів з аудиту в складі наглядових рад;
- розкриття у звіті аудитора ключових питань аудиту (Key Audit Matters) відповідно до МСА 701 [13].

Ці норми спрямовані на підвищення прозорості аудиторської діяльності, зниження ризиків конфлікту інтересів і зміцнення довіри інвесторів.

Як зазначає О. Д. Гарасим, «ефективність аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес, визначається не стільки частотою перевірок, скільки якістю регулювання, незалежністю аудиторів і глибиною застосування міжнародних стандартів» [14].

Невід'ємною складовою нормативного регулювання є етичні принципи аудиторської діяльності. Вони закріплені в Кодексі етики професійних

бухгалтерів IESBA (2020, оновлення 2023), що визначає такі основоположні принципи:

- чесність;
- об'єктивність;
- професійна компетентність і належна ретельність;
- конфіденційність;
- професійна поведінка [15].

Дотримання цих принципів є обов'язковим для всіх аудиторів України, адже саме етична складова гарантує суспільну довіру до аудиторського висновку.

Відповідальність аудитора передбачена як цивільно-правовими, так і професійними санкціями, зокрема позбавленням права на здійснення аудиторської практики у разі грубих порушень стандартів чи етичних норм.

Таким чином, нормативно-правове регулювання аудиту фінансової звітності в Україні є багаторівневою системою, що поєднує національні законодавчі акти, міжнародні стандарти аудиту, етичні кодекси та регуляторні механізми державного нагляду.

Воно базується на принципах незалежності, об'єктивності та професійної компетентності, а його кінцевою метою є підвищення достовірності фінансової звітності та зміцнення довіри інвесторів, власників і суспільства до результатів діяльності підприємств.

Удосконалення системи аудиту відповідно до європейських практик сприяє інтеграції України у світову економіку, підвищує інвестиційну привабливість вітчизняних підприємств і створює умови для прозорості фінансового середовища.

1.3 Сутність та завдання аудиту аналізу фінансової звітності

Фінансова звітність є базовим джерелом інформації для прийняття управлінських, інвестиційних та економічних рішень, а тому її достовірність,

об'єктивність і прозорість мають вирішальне значення для функціонування ринкової економіки. У цьому контексті аудит і аналіз фінансової звітності виступають взаємопов'язаними інструментами оцінювання ефективності діяльності підприємства, забезпечення контролю за фінансовими потоками та підвищення довіри до його облікових даних.

Згідно із Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудит – це незалежна перевірка фінансової звітності з метою висловлення думки про її достовірність у всіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Таким чином, аудиторська перевірка є не лише процесом контролю, але й інституційною гарантією об'єктивності фінансової інформації.

Науковці трактують поняття аудиту з різних позицій.

Так, С. Ф. Голов розглядає аудит як «спеціалізований вид професійної діяльності, спрямований на перевірку облікової системи підприємства і формування незалежної думки щодо якості фінансової звітності» [16].

В. О. Швець підкреслює, що аудит – це не просто верифікація звітності, а елемент системи корпоративного управління, який сприяє зниженню інформаційного ризику між менеджментом і зовнішніми користувачами [17].

На думку І. В. Бабича, аудиторський процес є «соціальною функцією довіри», оскільки саме незалежність і професійна етика аудитора забезпечують достовірність фінансової інформації на ринку капіталу [18].

Отже, сутність аудиту фінансової звітності полягає у:

- забезпеченні достовірності фінансових показників;
- підтвердженні відповідності звітності вимогам МСФЗ та законодавства;
- наданні користувачам обґрунтованої впевненості у відсутності суттєвих викривлень;
- зміцненні довіри до підприємства на фінансовому ринку.

Аудит виступає складовою зовнішнього фінансового контролю, який відрізняється від внутрішнього тим, що здійснюється незалежним суб'єктом – аудитором, який не має особистої зацікавленості у результатах перевірки. Цей

принцип закріплений у ст. 6 Закону, що визначає незалежність аудитора як базову умову його професійної діяльності.

Аналіз фінансової звітності – це науково обґрунтований процес дослідження показників фінансових звітів підприємства для виявлення закономірностей, тенденцій і взаємозв'язків, що характеризують фінансовий стан, прибутковість, платоспроможність і ділову активність [19].

Згідно з підходом О. Д. Василика, фінансовий аналіз – це «інструмент кількісного і якісного дослідження результатів діяльності підприємства на основі системи взаємопов'язаних фінансових показників» [20].

Як наголошує Л. Г. Ловінська, фінансовий аналіз має подвійне призначення:

1. Оперативне – забезпечення керівництва інформацією для прийняття управлінських рішень;

2. Діагностичне – виявлення сильних і слабких сторін фінансової політики підприємства [21].

Методологічно аналіз фінансової звітності ґрунтується на таких принципах:

- комплексність – охоплення усіх сфер діяльності підприємства;
- системність – взаємозв'язок між показниками прибутковості, ліквідності, рентабельності та оборотності;
- порівнянність – зіставлення результатів у динаміці та з галузевими стандартами;
- об'єктивність і верифікованість – використання лише достовірних даних бухгалтерського обліку [22].

Аналіз фінансової звітності є науково-практичним інструментом економічної діагностики, що забезпечує аналітичну базу для оцінки ефективності управління та інвестиційної привабливості підприємства.

Хоча аудит і аналіз фінансової звітності є різними за природою процесами, вони мають спільну мету – забезпечення достовірності фінансової інформації та її корисності для прийняття рішень.

Аналіз виступає інструментом аудитора, який дозволяє ідентифікувати зони ризику, провести попередню оцінку стану фінансів і виявити потенційні викривлення. Водночас результати аудиту є підтвердженням достовірності аналітичних висновків, що використовуються керівництвом, інвесторами чи кредиторами.

Науковці, зокрема Т. Г. Каменська і М. В. Корягін, підкреслюють, що аудит і фінансовий аналіз утворюють єдиний механізм фінансової діагностики, де аналіз виконує функцію аналітичної бази, а аудит – функцію контролю та підтвердження достовірності висновків [23; 24].

Відповідно до МСА та Закону, основними завданнями аудиту є:

1. Формування незалежної думки щодо достовірності фінансової звітності у всіх суттєвих аспектах;
2. Перевірка відповідності звітності вимогам законодавства, МСФЗ або П(С)БО;
3. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю та управління ризиками;
4. Виявлення суттєвих викривлень і шахрайських дій;
5. Підготовка аудиторського висновку з урахуванням ключових питань аудиту (Key Audit Matters);
6. Надання рекомендацій щодо покращення облікової політики та управлінських процедур.

Як зазначає Г. В. Давидов, ефективність аудиту визначається не лише технічною правильністю перевірки, а й аналітичною глибиною оцінки ризиків і професійним судженням аудитора [25].

Аналіз фінансової звітності спрямований на досягнення таких цілей:

1. Оцінювання фінансового стану підприємства за показниками активів, капіталу і зобов'язань;
2. Визначення ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості;
3. Оцінка ділової активності та прибутковості;
4. Виявлення тенденцій зміни фінансових результатів у динаміці;

5. Прогнозування фінансових показників і ризиків діяльності підприємства.

Науковці М. Т. Білуха та В. М. Жук наголошують, що мета фінансового аналізу полягає не лише в констатації фактів, а у виявленні причин і взаємозв'язків, які впливають на формування фінансових результатів, що надає йому характеру наукового методу пізнання економічних процесів [26; 27].

Отже, аудит і аналіз фінансової звітності є взаємодоповнюючими складовими системи фінансового контролю та управління.

Аудит забезпечує незалежне підтвердження достовірності фінансової звітності, а аналіз – наукове дослідження її структури, динаміки та ефективності.

Їх поєднання створює комплексну модель об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства, що є основою для ухвалення обґрунтованих управлінських, інвестиційних і стратегічних рішень.

У контексті сучасної економіки, інтеграції України до європейського фінансового простору та впровадження МСФЗ, роль аудиту й фінансового аналізу лише посилюється, набуваючи значення інституційної гарантії прозорості та підзвітності бізнесу.

РОЗДІЛ 2. АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

2.1 Концептуальні основи аудиту фінансової звітності

Аудит фінансової звітності виступає ключовим інструментом забезпечення прозорості, достовірності та законності фінансової інформації підприємства. Його концептуальні основи формуються на поєднанні науково-методичних підходів, правового регулювання та професійних стандартів, які визначають єдині принципи, методи і цілі аудиторської діяльності. В умовах інтеграції України до європейського економічного простору та підвищення вимог до корпоративної звітності значення якісного аудиту зростає, адже він забезпечує довіру інвесторів, кредиторів, держави та суспільства до фінансової інформації підприємств.

Концепція аудиту фінансової звітності ґрунтується на фундаментальному положенні, що аудит є незалежною, об'єктивною та професійною перевіркою фінансової інформації підприємства, спрямованою на підтвердження її достовірності, повноти, неупередженості та відповідності вимогам чинних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Незалежність аудитора виступає ключовою умовою його професійного судження та гарантією того, що висновки ґрунтуватимуться виключно на фактичних даних і належних аудиторських доказах. У цьому контексті аудит виконує не лише контролюючу, а й превентивну й аналітичну функції, забезпечуючи користувачів фінансової звітності інформацією про реальний фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Згідно з Міжнародним стандартом аудиту (МСА) 200, аудит визначається як систематичний, документально підтверджений процес отримання, перевірки та оцінювання аудиторських доказів щодо тверджень, відображених у фінансовій звітності, з метою встановлення ступеня їх відповідності встановленим критеріям, зокрема МСФЗ або національним стандартам [10]. Цей стандарт підкреслює, що аудит є не просто механічною перевіркою цифр, а

комплексною процедурою професійного аналізу, що передбачає застосування професійного скептицизму, розуміння діяльності підприємства, оцінку притаманних ризиків і формування обґрунтованої думки аудитора щодо достовірності звітності.

Теоретичною основою аудиту є концепція обґрунтованої впевненості – тобто рівня переконаності, який дає змогу аудиторів висловити професійну думку про достовірність фінансової звітності. Ця концепція передбачає, що аудитор не може гарантувати абсолютну правильність усіх показників, але на основі процедур перевірки може підтвердити відсутність суттєвих викривлень.

У працях вітчизняних науковців підкреслюється, що концепція аудиту охоплює не лише технічні процедури перевірки, а й етичні, економічні та соціальні аспекти – формування довіри, підвищення інвестиційної привабливості підприємства, забезпечення фінансової дисципліни [28; 29]

Нормативне регулювання аудиту в Україні визначається Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», який діє в редакції 2025 р. Закон гармонізовано з Директивою 2014/56/ЄС та Регламентом ЄС № 537/2014, що забезпечує інтеграцію національної практики до міжнародних стандартів.

Відповідно до статті 6 Закону, аудит фінансової звітності здійснюється з метою висловлення незалежної думки про її достовірність, а також для підвищення рівня впевненості користувачів у поданій інформації.

Закон передбачає, що аудиторська діяльність повинна проводитись із дотриманням Міжнародних стандартів аудиту (МСА), затверджених Радою з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (IAASB), а також Кодексу етики професійних бухгалтерів (IESBA Code), який встановлює фундаментальні принципи – чесність, об'єктивність, професійну компетентність, конфіденційність та професійну поведінку.

Важливою складовою є і впровадження стандартів управління якістю аудиту (ISQM 1), які регламентують систему внутрішнього контролю якості в аудиторських фірмах.

Сучасна концепція аудиту базується на ризик-орієнтованому підході, який передбачає, що аудиторська перевірка спрямована насамперед на ті сфери діяльності підприємства, де існує найбільша ймовірність суттєвих викривлень. Згідно з формулою аудиторського ризику:

$$AR = IR \times CR \times DR$$

де

AR – загальний аудиторський ризик,

IR – притаманний ризик,

CR – ризик контролю,

DR – ризик невиявлення [30].

Метою аудитора є зниження загального аудиторського ризику до прийнятно низького рівня шляхом планування процедур і тестування контролів. Такий підхід дозволяє ефективно розподіляти ресурси перевірки та концентрувати увагу на найбільш критичних елементах звітності.

Крім ризик-орієнтованості, концепція аудиту спирається на принципи незалежності, професійного скептицизму, документування доказів і безперервності діяльності підприємства. Саме поєднання цих принципів формує якісний підхід до аудиторської оцінки.

Практична реалізація концептуальних засад аудиту фінансової звітності найповніше проявляється у щорічних незалежних аудиторських висновках, які відображають не лише рівень достовірності бухгалтерських показників, а й ступінь дотримання компанією принципів обачності, прозорості та відповідності Міжнародним стандартам фінансової звітності. На прикладі діяльності ТОВ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч», аудит якої протягом 2021–2023 рр. здійснювала компанія Ernst & Young Audit Services LLC, чітко простежується еволюція сучасного аудиторського підходу: від класичної перевірки правильності ведення обліку та відповідності облікових політик – до комплексного аналізу ризиків, що можуть суттєво вплинути на фінансовий стан підприємства.

У фокус аудиторів дедалі частіше потрапляють питання забезпечення безперервності діяльності в умовах економічної нестабільності, достовірності операцій з пов'язаними сторонами, а також правильності оцінки й тестування активів на предмет зменшення їх корисності. Такий підхід свідчить про зміцнення ролі аудиту як інструмента корпоративного контролю та одного з ключових механізмів забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Таблиця 2.1

Порівняння загальних характеристик аудиту фінансової звітності

Рік	Аудитор	Стандарти	Тип думки	Примітка аудитора
2021	Ernst & Young Audit Services LLC	МСА, МСФЗ	Без модифікацій	Визнано достовірною у всіх суттєвих аспектах
2022	Ernst & Young Audit Services LLC	МСА, МСФЗ	Без модифікацій	Акцент на ризиках безперервності діяльності
2023	Ernst & Young Audit Services LLC	МСА, МСФЗ	Без модифікацій	Пояснювальний параграф щодо приєднання до ТОВ «Нестле Україна»

Можемо зазначити, що протягом 2021–2023 рр. аудиторська думка залишалася немодифікованою, що свідчить про високий рівень організації бухгалтерського обліку на підприємстві, належне функціонування внутрішнього контролю та відповідність фінансової звітності вимогам МСФЗ. Наявність саме немодифікованого висновку упродовж трьох років підкреслює, що аудитор не виявив суттєвих викривлень або ознак недотримання принципів достовірності, повноти й безперервності діяльності, а отже – підтверджує стабільність фінансово-облікової системи та ефективність управлінських процедур Компанії.

Водночас у межах однакової форми думки поступово змінювалися пріоритети аудиторської перевірки. Якщо у 2021 році ключовими залишалися переважно технічні облікові питання – правильність класифікації активів і зобов'язань, відповідність облікових політик, коректність розкриття приміток – то починаючи з 2022 року аудиторів дедалі більше уваги приділяли стратегічним аспектам фінансової стійкості підприємства в умовах воєнних та економічних

ризиків. У 2023 році акцент ще більше змістився в бік оцінки впливу корпоративних змін, зокрема приєднання ТОВ «ЛКФ «Світоч» до ТОВ «Нестле Україна», тестування активів на зменшення корисності, перевірки коректності розкриття інформації про пов'язані сторони та аналізу припущення безперервності діяльності. Така динаміка демонструє здатність аудиторського підходу адаптуватися до нових викликів і підсилює значення аудиту як інструменту стратегічного управління ризиками.

Таблиця 2.2

Ключові питання аудиту (КАМ) та їх динаміка

Рік	Основні КАМ	Характеристика	Обґрунтування значущості
2021	Визнання доходу, оцінка запасів	Висока частка доходу в структурі звітності, ризик маніпулювання результатом	Можливий тиск на менеджмент для досягнення показників
2022	Безперервність діяльності, управління ризиками	Зовнішні фактори – війна, коливання валют, ризик перебоїв у поставках	Потенційна загроза здатності продовжувати діяльність
2023	Операції з пов'язаними сторонами, зменшення корисності активів	Значний обсяг внутрішньогрупових операцій, реорганізація бізнесу	Необхідність оцінки справедливої вартості активів

Проаналізувавши табл. 2.2 можемо стверджувати, що динаміка включених до аудиторських висновків ключових питань аудиту (Key Audit Matters, КАМ) чітко демонструє поступове ускладнення характеру аудиторської оцінки та зростання комплексності самого процесу аудиту. У 2021 році КАМ були зосереджені переважно на традиційних облікових ризиках – коректності оцінки запасів, правильності відображення доходів і витрат, класифікації активів та зобов'язань, а також відповідності облікових політик вимогам МСФЗ. Такі питання є типовими для умов стабільного функціонування підприємства та свідчать про нормативний характер перевірки.

У 2022 році структура КАМ зміщується в бік макроекономічних ризиків, що пов'язано зі значним впливом воєнних дій, порушенням логістичних

ланцюгів, коливаннями валютного курсу та підвищеною невизначеністю бізнес-середовища. Аудитори приділяли більше уваги оцінці припущення безперервності діяльності, можливим ризикам знецінення активів, адекватності розкриття інформації про економічні наслідки та вплив зовнішніх факторів на операційні процеси підприємства.

У 2023 році фокус КАМ зміщується вже до структурних, корпоративних та трансформаційних факторів, зокрема до оцінки операцій із пов'язаними сторонами, облікових наслідків реорганізації та приєднання підприємства, а також достовірності відображення активів і зобов'язань у перехідний період. Це свідчить про підсилення аналітичної компоненти аудиту, оскільки аудиторам необхідно не лише оцінити коректність звітності, а й проаналізувати стратегічні процеси, що впливають на структуру власності, управління та майбутню діяльність компанії.

Подібна динаміка КАМ повністю відповідає глобальним тенденціям переходу до ризик-орієнтованого аудиту, який передбачає концентрацію уваги аудитора на тих чинниках, що мають найбільший потенційний вплив на стійкість бізнесу та достовірність фінансової інформації.

Таблиця 2.3

Методи, використані для реагування на аудиторські ризики

Аспект	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Тестування контролів	Перевірка системи продажу та складського обліку	Оцінка внутрішнього контролю за умов нестабільності	Аналіз контролів під час злиття та реорганізації
Аналітичні процедури	Порівняння виручки та запасів за періоди	Аналіз рентабельності та ліквідності	Моніторинг дебіторської заборгованості у пов'язаних сторін
Зовнішні підтвердження	Баланси з контрагентами	Перевірка платоспроможності та потоків	Підтвердження умов внутрішньогрупових угод
Перевірка оцінок	Аналіз собівартості та резервів	Перевірка прогнозів грошових потоків	Оцінка зменшення корисності активів за DCF-моделями

Згідно з даними таблиці впливає, що у 2023 році суттєво зросла роль оціночних процедур, зокрема тестування активів на зменшення корисності, аналізу справедливої вартості та перевірки правильності застосованих управлінських припущень, що є характерним для аудиту підприємств, які перебувають у процесі корпоративних трансформацій. Реорганізація, приєднання та зміна структури власності зумовлюють підвищені ризики викривлення фінансової звітності, оскільки значна частина показників формується на основі суб'єктивних оцінок менеджменту. Саме тому аудитори у 2023 році значно активніше залучали фахівців з оцінки (valuation experts) для незалежної перевірки обґрунтованості таких оцінок, моделей дисконтування, припущень щодо майбутніх грошових потоків та коректності визначення ставки дисконту.

Посилення оціночних процедур свідчить про реальне впровадження принципу професійного скептицизму, визначеного МСА 200 як обов'язкової складової аудиторської діяльності. У контексті корпоративних змін скептицизм означає готовність аудитора критично ставитися до управлінських тверджень, шукати альтернативні пояснення, перевіряти адекватність облікових суджень і вимагати додаткові докази у випадках підвищеної невизначеності. Саме у 2023 році цей підхід проявився найяскравіше, оскільки оцінка активів, зобов'язань та корпоративних наслідків реорганізації вимагала підвищеної обачності, незалежної експертизи та розширеного аналізу ризиків, що суттєво підвищує якість аудиторського висновку.

Таблиця 2.4

Реакція аудитора на зовнішні економічні фактори

Рік	Зовнішні чинники	Відповідь аудитора	Вплив на думку
2021	Стабільна	Стандартні процедури	Без впливу

	економічна ситуація	контролю	
2022	Військові дії, логістичні труднощі, зростання ризику безперервності	Проведено тестування ліквідності, аналіз прогнозів руху коштів	Думку не модифіковано, але виділено як суттєву невизначеність
2023	Реорганізація підприємства (приєднання до Nestlé Україна)	Включено пояснювальний параграф, оцінено вплив на звітність	Думка залишилася без модифікацій

Еволюція акцентів аудиторської перевірки переконливо підтверджує, що зовнішнє економічне, політичне та корпоративне середовище безпосередньо формує концептуальний підхід до аудиту та визначає пріоритетні напрями аудиторського аналізу. У 2022 році, під впливом воєнних дій, порушення ланцюгів постачання, різкої волатильності ринкових умов та високої макроекономічної невизначеності, акцент аудитора змістився з традиційних операційних ризиків на стратегічні ризики функціонування підприємства. На перший план вийшли питання здатності компанії забезпечувати безперервність діяльності, стійкість бізнес-моделі до зовнішніх шоків, адаптивність фінансових потоків та адекватність управлінських рішень у кризових умовах.

У 2023 році, коли почали реалізовуватися масштабні корпоративні трансформації, зокрема процес приєднання ТОВ «ЛКФ «Світоч» до ТОВ «Нестле Україна», акцент змістився вже на ризики, пов'язані з реорганізаційними змінами. Особливу увагу аудиторів привернули питання правильності відображення у звітності наслідків корпоративної реструктуризації, пов'язані з цим ризики оцінки активів і зобов'язань, а також прозорість і коректність операцій з пов'язаними сторонами. Такий зсув фокусу свідчить про те, що аудит поступово переходить від перевірки окремих показників до оцінки ширших стратегічних і корпоративних процесів, які визначають майбутню стійкість та розвиток підприємства. Саме це є характерною ознакою сучасного ризик-орієнтованого підходу до аудиту.

Таблиця 2.5

Узагальнення результатів аудиту фінансової звітності

Показник	2021	2022	2023
----------	------	------	------

Тип аудиторської думки	Без модифікацій	Без модифікацій	Без модифікацій
Основний ризик	Визнання доходу	Безперервність діяльності	Пов'язані сторони, імпейрмент
Використані МСА	200, 315, 330, 500	200, 570, 700	200, 550, 570, 701
Наявність пояснювальних параграфів	Ні	Так (воєнний вплив)	Так (реорганізація)
Ступінь професійного судження	Середній	Високий	Дуже високий

Практичне застосування концепції аудиту у 2021–2023 рр. свідчить про перехід від формального контролю до стратегічної оцінки бізнесу. Ernst & Young не лише перевіряє достовірність звітності, але й оцінює ризики функціонування компанії в кризових умовах. Це демонструє практичну реалізацію принципів МСА 315 (ідентифікація ризиків) та 570 (безперервність діяльності).

Аналіз результатів аудиту фінансової звітності підприємства за 2021–2023 рр. свідчить про підвищення рівня складності аудиторської перевірки та поступове розширення її аналітичного змісту. У всі досліджувані роки аудитори формували немодифіковану думку, що підтверджує відсутність суттєвих викривлень у фінансовій звітності та належний рівень організації облікових процесів на підприємстві.

Разом з тим характер і зміст визначених ключових ризиків істотно змінюється протягом періоду. Якщо у 2021 р. основна увага приділялася правильності визнання доходів, то у 2022 р. з огляду на воєнний стан домінуючим став ризик безперервності діяльності. У 2023 р. аудиторський фокус зміщується на операції з пов'язаними сторонами та оцінку знецінення активів, що відображає як трансформаційні процеси в компанії, так і необхідність реагування на нестабільність зовнішнього середовища.

Отже, аналіз аудиторських звітів Ernst & Young за 2021–2023 рр. свідчить про поступове ускладнення підходів до аудиту та глибшу інтеграцію ризик-орієнтованої моделі. Концепція аудиту фінансової звітності реалізується через:

- посилення уваги до суттєвих ризиків (КАМ);

- використання аналітичних і прогнозних процедур;
- акцент на безперервність діяльності та корпоративні зміни;
- дотримання міжнародних принципів незалежності, обґрунтованої впевненості та професійного судження.

Це доводить, що аудит у сучасних умовах – це не просто перевірка звітності, а елемент управління корпоративною стійкістю, що забезпечує довіру до фінансових рішень підприємства.

2.2 Організація аудиту фінансової звітності

Організація аудиту фінансової звітності – це процес планування, координації та здійснення комплексу аудиторських процедур, що забезпечують ефективне досягнення мети аудиту – формування незалежної думки про достовірність фінансових даних підприємства. Вона охоплює підготовчі, аналітичні, контрольні та завершальні етапи роботи аудитора й базується на вимогах Міжнародних стандартів аудиту (МСА), зокрема МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора», МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» та МСА 230 «Документування аудиту».

У контексті практики України організаційні засади аудиту регулюються Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» яким визначено, що аудиторська діяльність є незалежною професійною перевіркою фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення аудиторської думки та підвищення довіри користувачів до фінансової інформації.

Організація аудиту передбачає узгодження двох систем – нормативної (зовнішньої) та внутрішньої (методичної).

1. Нормативна система включає правові акти, стандарти, етичні кодекси, які регламентують загальні правила діяльності аудитора.

2. Внутрішня – методологічні документи самої аудиторської фірми, що визначають процедури планування, звітності, контролю якості [31].

Науковці підкреслюють, що ефективна організація аудиту забезпечує не лише формальне дотримання стандартів, а й раціональний розподіл ресурсів, оптимізацію трудових витрат і мінімізацію ризиків суттєвих викривлень у звітності.

Основними принципами організації аудиту є:

- незалежність аудитора від клієнта;
- обґрунтованість планування і розподілу обов'язків;
- достатність аудиторських доказів;
- професійна етика та відповідальність;
- контроль якості аудиторських робіт [32].

Таблиця 2.6

Етапи організації аудиту фінансової звітності

Етап	Зміст	Основні нормативні орієнтири
1. Підготовчий	Вибір клієнта, укладення договору, оцінка незалежності	МСА 210, Закон № 2258-VIII
2. Планування	Визначення стратегії, рівня суттєвості, зон ризику	МСА 300, 315
3. Проведення аудиту	Виконання тестів контролю, детальних процедур	МСА 330, 500
4. Документування	Формування робочих документів, перевірка доказів	МСА 230, 505
5. Завершення	Узагальнення результатів, підготовка аудиторського звіту	МСА 700, 705

Кожен етап є взаємопов'язаний і забезпечує поступове накопичення доказової бази, що дає змогу сформуванню обґрунтовану аудиторську думку.

Одним із ключових організаційних аспектів є ефективна комунікація між аудитором і керівництвом підприємства. Згідно з МСА 260 «Інформація, яка повідомляється управлінському персоналу», аудитор зобов'язаний регулярно інформувати керівництво про:

- ідентифіковані ризики суттєвих викривлень;
- заплановані аудиторські процедури;

- виявлені недоліки системи внутрішнього контролю;
- попередні результати перевірки.

У практиці компанії Ernst & Young Audit Services LLC ефективна взаємодія між аудитором і керівництвом підприємства вибудовується як структурований і багаторівневий процес комунікації, що забезпечує своєчасне отримання інформації, обговорення проміжних результатів та формування рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку й внутрішнього контролю. Така взаємодія реалізується через комплекс процедур, які відповідають вимогам Міжнародних стандартів аудиту та корпоративної практики EY, а саме:

- письмові запити й відповіді керівництва, що виступають інструментом документального підтвердження тверджень управлінського персоналу, забезпечують отримання пояснень щодо суттєвих операцій, облікових суджень та оцінок, а також слугують важливим аудиторським доказом у питаннях, які не можуть бути перевірені іншим шляхом;

- засідання щодо проміжних результатів перевірки, під час яких аудитори інформують керівництво про попередні виявлені ризики, можливі невідповідності, необхідність додаткових пояснень чи документів, а також узгоджують подальший план аудиту з урахуванням специфіки діяльності підприємства та змін у зовнішньому середовищі;

- фінальний звіт керівництву (Management Letter), у якому аудитори узагальнюють результати проведеної перевірки, ідентифікують слабкі місця у системах внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, формулюють практичні рекомендації щодо їх удосконалення та підвищення ефективності управління. Наявність Management Letter свідчить про консультативну функцію аудиту та його здатність створювати додану вартість для підприємства.

Таблиця 2.7

Форми комунікації аудитора з управлінським персоналом

Вид документа	Призначення	Етап застосування
Лист-пропозиція	Погодження умов завдання	Підготовчий

Програма аудиту	Деталізація процедур і термінів	Планування
Management Letter	Рекомендації керівництву	Завершальний
Аудиторський звіт	Висловлення думки про звітність	Завершальний

Хоча в кожному році аудиторські процедури базуються на єдиній методологічній основі, визначеній Міжнародними стандартами аудиту, їхній організаційний акцент може істотно змінюватися залежно від динаміки зовнішніх факторів, специфіки фінансово-господарської діяльності підприємства та рівня притаманних і контрольних ризиків. Зовнішні умови – макроекономічна ситуація, воєнні події, коливання ринку, зміни у корпоративній структурі – безпосередньо впливають на те, які ділянки обліку аудитори розглядають як найбільш ризикові та на яких сфокусовано основні процедури. Саме тому навіть за збереження загальної методики аудиту зміст КАМ, обсяг експертних оцінок, рівень скептицизму та інтенсивність тестів контролю можуть змінюватися щороку. Узагальнені характеристики таких змін, відображені у практиці Ernst & Young під час перевірки ТОВ «ЛКФ «Світоч» у 2021–2023 рр., систематизовано в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Порівняння організаційних характеристик аудиту (2021–2023 рр.)

Показник	2021	2022	2023
Тип аудиту	Повний аудит фінансової звітності за МСФЗ	Повний аудит із розширеним аналізом ризиків	Аудит після корпоративної реорганізації
Основний фокус	Перевірка доходів і запасів	Аналіз безперервності діяльності	Оцінка операцій із пов'язаними сторонами
Організаційна складність	Середня	Висока (вплив війни)	Висока (інтеграція з Nestlé Україна)
Команда аудиторів	4 фахівці	5 фахівців	6 фахівців, включно з оцінювачем
Рівень документування	Високий	Дуже високий	Автоматизований через систему EY Canvas

Порівняння організаційних характеристик аудиту за 2021–2023 рр. демонструє істотне ускладнення аудиторського процесу та прогресивну

трансформацію підходів до проведення перевірки в умовах змін зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства.

У 2021 р. аудит мав традиційний характер і був зосереджений на перевірці доходів та запасів у межах повної аудиторської перевірки фінансової звітності за МСФЗ. Організаційна складність була помірною, а команда складалася з чотирьох фахівців, що відповідало стандартним вимогам до аудиту за відсутності екстраординарних зовнішніх впливів. Рівень документування був високим, але не вимагав застосування додаткових інструментів автоматизації.

У 2022 р. аудит зазнав значного ускладнення через воєнні події, що обумовило розширення аналізу ризиків та посилення фокусу на оцінці безперервності діяльності підприємства. Організаційна складність зросла до високого рівня, а команда розширилась до п'яти фахівців, що логічно впливає з необхідності глибшого дослідження ризикових аспектів у надзвичайних умовах. Документування стало дуже високим, оскільки аудиторів були змушені фіксувати більше припущень, оцінок та доказів для підтвердження достовірності суджень.

У 2023 р. аудит проводився в умовах корпоративної реорганізації та інтеграції з Nestlé Україна, що ще більше підвищило організаційну складність процесу. Команда аудиторів збільшилася до шести осіб із включенням окремого оцінювача для глибшого аналізу вартості активів та перевірки можливого їх знецінення. Рівень документування досягнув найвищого рівня — автоматизованого, через застосування системи EY Canvas, що свідчить про модернізацію аудиторських процедур і переходу до цифрових рішень.

Узагальнюючи, можна зазначити, що за 2021–2023 рр. аудит став більш ризик-орієнтованим, технологічно оснащеним і складним. Розширення команди, підвищення рівня документування та глибший аналіз ризиків відображають адаптацію аудиторського підходу до змін бізнес-середовища — від стабільності 2021 року до кризових умов 2022 року та трансформацій 2023 року. Це свідчить

про зростання ролі професійного судження, цифрових інструментів та аналітичних процедур у сучасному аудиті.

Таблиця 2.9

Елементи системи контролю якості аудиту

Елемент	Зміст	Нормативна база
Політика якості	Встановлює вимоги до незалежності, компетентності	ISQM 1, МСА 220
Внутрішній моніторинг	Періодична перевірка виконаних завдань	Політика фірми ЕУ
Контроль на рівні завдання	Перегляд документів партнером із контролю якості	МСА 220
Зовнішня перевірка	Оцінка діяльності фірми незалежними експертами	Система нагляду АПУ

Організація аудиту фінансової звітності є комплексною системою управління аудиторським процесом, що поєднує нормативні вимоги, професійні стандарти та внутрішні методики аудиторської фірми. Її ефективність визначається послідовністю етапів, гнучкістю планування, належним документуванням і якісною комунікацією між аудитором та керівництвом підприємства.

У практиці компанії Ernst & Young Audit Services LLC підхід до організації аудиту відповідає міжнародним вимогам: забезпечується незалежність, обґрунтоване планування, документальне підтвердження результатів і внутрішній контроль якості.

2.3 Методика аудиту фінансової звітності

Методика аудиту фінансової звітності – це цілісна система науково обґрунтованих методів, прийомів і процедур, що забезпечують досягнення головної мети аудиторського процесу – формування незалежної, об’єктивної та професійно виваженої думки щодо достовірності фінансової інформації підприємства [33]. Вона визначає порядок, послідовність та зміст дій аудитора

під час перевірки, охоплюючи як планування аудиту, так і етапи збору, аналізу, оцінювання та узагальнення доказів. Сутність методики полягає у поєднанні наукового підходу до перевірки з практичними інструментами, які дають змогу виявляти помилки, викривлення або шахрайські дії у фінансовій звітності.

До основних елементів методики аудиту належать:

- методи перевірки – аналітичні, документальні, розрахункові, логічні, порівняльні;
- прийоми контролю – інвентаризація, підтвердження, перерахунок, звіряння, аналітичні процедури, тестування систем внутрішнього контролю;
- аудиторські процедури – сукупність конкретних дій аудитора, спрямованих на збирання аудиторських доказів для підтвердження або спростування достовірності звітних показників.

У науковій літературі методику аудиту фінансової звітності трактують як практичну реалізацію принципів аудиту (незалежності, об'єктивності, професійної компетентності, конфіденційності, чесності) шляхом застосування логічно послідовних процедур і методів у межах перевірки. Вона виступає інструментом забезпечення єдності аудиторської практики, дозволяє стандартизувати процес перевірки, забезпечити його ефективність та прозорість.

Її структура включає три рівні:

1. Загальнонауковий – методи логічного аналізу, індукції, дедукції, аналогії, синтезу.
2. Спеціально-науковий – методи фінансового аналізу, порівняння, групування, коефіцієнтного аналізу.
3. Конкретно-практичний – документальна перевірка, аналітичні процедури, інвентаризація, опитування, тестування [34].

Таблиця 2.10

Основні методи аудиту фінансової звітності

Група методів	Сутність	Приклади застосування
Аналітичні	Порівняння звітних показників, трендів і коефіцієнтів	Аналіз динаміки доходу, маржі, ліквідності

Документальні	Перевірка записів у журналах і первинних документах	Звірка даних бухгалтерського обліку зі звітністю
Розрахункові	Контрольні обчислення, повторні підрахунки	Перевірка правильності амортизації, податків
Логічні	Оцінка відповідності показників економічній логіці	Аналіз зв'язку між прибутком і собівартістю
Соціально-комунікаційні	Отримання пояснень, опитування персоналу	Листи-підтвердження дебіторів і кредиторів

Відповідно до вимог МСА 300 «Планування аудиту» та МСА 500 «Аудиторські докази», методика аудиту фінансової звітності реалізується через такі етапи:

1. Планування – визначення обсягу перевірки, рівня суттєвості, оцінка ризиків викривлень.
2. Оцінка системи внутрішнього контролю – аналіз облікової політики, процедур санкціонування, розподілу обов'язків.
3. Виконання аудиторських процедур – тестування облікових записів, аналітичні процедури, підтвердження залишків.
4. Формування аудиторських доказів – порівняння результатів перевірки з критеріями (МСФЗ, НП(С)БО).
5. Формулювання висновків і складання звіту – підготовка аудиторської думки відповідно до МСА 700.

Таблиця 2.11

Етапи методики аудиту та відповідні стандарти

Етап аудиту	Зміст етапу	Основні МСА
Планування	Визначення обсягу, оцінка ризиків	МСА 300, 315
Виконання процедур	Проведення тестів контролю та детальних перевірок	МСА 330, 500
Аналіз результатів	Зіставлення даних з критеріями МСФЗ	МСА 520
Формування висновку	Підготовка аудиторського звіту	МСА 700, 705

Представлена таблиця демонструє системний підхід до проведення аудиту, який ґрунтується на чіткій послідовності етапів та їх відповідності вимогам Міжнародних стандартів аудиту. Кожний етап містить конкретні завдання та регламентується окремими стандартами, що забезпечує уніфікованість, прозорість і високу якість аудиторської перевірки.

Планування (МСА 300, 315) забезпечує визначення обсягу та оцінку ризиків; виконання процедур (МСА 330, 500) — отримання достатніх доказів; аналіз результатів (МСА 520) — зіставлення даних із вимогами МСФЗ; формування висновку (МСА 700, 705) — підготовку підсумкового аудиторського звіту. Така структура забезпечує стандартизованість та якість аудиторського процесу.

Таким чином, ми спостерігаємо послідовну, стандартизовану та комплексну методику аудиту, яка забезпечує повноцінне охоплення всіх ключових аспектів аудиторського процесу — від планування до формування висновку. Це підкреслює важливість інтеграції МСА на кожному етапі для підвищення якості, надійності та об'єктивності аудиторської перевірки.

Таблиця 2.12

Аудиторські процедури за основними статтями звітності

Стаття звітності	Аудиторські процедури	Очікувані результати
Доходи	Перевірка договорів, звірка актів виконаних робіт, тестування визнання доходу	Відповідність МСФЗ 15, відсутність завищення доходів
Запаси	Інвентаризація, тестування собівартості, перевірка резервів знецінення	Правильне відображення вартості запасів

Основні засоби	Перевірка первинних документів, амортизації, тестування на знецінення	Відповідність МСФЗ 16, коректність оцінки активів
Зобов'язання	Аналіз договорів, підтвердження кредиторської заборгованості	Відсутність неповних розкриттів
Власний капітал	Перевірка протоколів зборів, операцій з акціонерами	Відповідність вимогам статуту та МСФЗ 1

Таблиця 2.12 ілюструє комплексний підхід до аудиту, орієнтований на міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та ключові аудиторські твердження.

Головна мета описаних процедур — забезпечити, що фінансова звітність є достовірною та справедливо відображає фінансовий стан підприємства.

Методика аудиту у міжнародній практиці дедалі більше орієнтується на ризик-орієнтований підхід (risk-based audit). Його сутність полягає в тому, що аудитор концентрує увагу на областях із найбільшими ризиками викривлень, а не перевіряє усі показники суцільно.

Таблиця 2.13

Порівняння традиційного та ризик-орієнтованого підходів до аудиту

Критерій	Традиційний підхід	Ризик-орієнтований підхід
Обсяг перевірки	Суцільна перевірка документів	Вибіркове тестування зон ризику
Орієнтація	На факт господарських операцій	На систему внутрішнього контролю
Головна мета	Виявлення помилок	Оцінка ризику викривлень
Ключовий інструмент	Субстантивні процедури	Комбіновані аналітичні та тестові процедури

Аналіз показує, що традиційний та ризик-орієнтований підходи суттєво відрізняються за методами та акцентами перевірки. Традиційний підхід має більш формальний характер і ґрунтується на суцільній перевірці документів. Він орієнтований на безпосередній факт виконання господарських операцій, а головною метою є виявлення помилок. Це забезпечує детальність, але потребує значних ресурсів і не завжди гарантує ефективність при великому обсязі інформації.

Ризик-орієнтований підхід є сучаснішим і більш раціональним. Він передбачає фокусування на зонах підвищеного ризику та оцінку системи внутрішнього контролю. Замість суцільного перегляду документів застосовується вибіркоче тестування, що дозволяє зосередитися на найбільш критичних аспектах діяльності підприємства. Ключовим інструментом тут є поєднання аналітичних і тестових процедур, що забезпечує глибший аналіз можливих викривлень і підвищує ефективність аудиту загалом.

Отже, ризик-орієнтований підхід є більш гнучким, економічним та результативним, оскільки дозволяє аудиторів спрямувати зусилля на найбільш важливі та ризикові ділянки, тоді як традиційний підхід забезпечує ширшу, але менш ефективну з точки зору витрат перевірку.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Аналітичні процедури аудиту фінансової звітності

Аналітичні процедури є одним із ключових елементів системи аудиту, що передбачає дослідження взаємозв'язків між економічними показниками, порівняння їх із очікуваними тенденціями та оцінку можливих викривлень. Відповідно до МСА 520 «Аналітичні процедури», вони застосовуються як на етапі планування аудиту, так і при безпосередньому виконанні аудиторських тестів і завершальному узагальненні результатів перевірки.

У процесі аудиту фінансової звітності ТОВ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»» за 2021–2023 роки (аудитор – компанія Ernst & Young Audit Services LLC) основна увага приділялася перевірці достовірності показників звіту про фінансові результати, оцінці структури доходів і витрат, перевірці розкриття операцій із пов'язаними сторонами та оцінці корисності активів.

Метою застосування аналітичних процедур є формування обґрунтованих аудиторських висновків щодо повноти, точності та реальності відображених у звітності фінансових результатів.

До основних видів аналітичних процедур, які застосовуються аудиторами, належать:

- трендовий аналіз – дослідження динаміки показників за кілька років;
- вертикальний (структурний) аналіз – виявлення питомої ваги окремих елементів у загальних результатах;
- порівняльний аналіз – співставлення фактичних даних із прогностичними чи середньогалузевими;
- коефіцієнтний аналіз – обчислення відносних фінансових показників для виявлення пропорцій і відхилень.

**Основні показники діяльності ТОВ «Світоч»
за 2021–2023 рр., тис. грн**

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023/2021, %
Чистий дохід від реалізації продукції	2 572 657	2 635 805	2 538 810	–1,3
Собівартість реалізованої продукції	2 329 241	2 387 340	2 123 831	–8,8
Валовий прибуток	243 416	248 465	414 979	+70,4
Адміністративні витрати	73 764	86 590	100 689	+36,5
Витрати на збут	15 833	12 293	22 333	+41,1
Інші операційні витрати	27 331	59 948	37 057	+35,6
Фінансові витрати	20 411	28 627	47 378	+132,1
Чистий прибуток (збиток)	91 227	–127 993	136 701	+49,9

Джерело: звіти про фінансові результати за 2021–2023 рр.

Попри незначне зниження чистого доходу від реалізації (–1,3%), підприємство демонструє значне зростання прибутковості, що свідчить про ефективну внутрішню політику управління витратами та підвищення рентабельності основної діяльності. Зростання валового та чистого прибутків є ключовим показником фінансової стабільності підприємства.

Отже, ТОВ «Світоч» у 2023 році покращило свої фінансові результати завдяки зниженню собівартості та ефективнішому управлінню виробництвом, попри зростання адміністративних, збутових і фінансових витрат.

Таблиця 3.2

Структура доходу та витрат у чистому доході, %

Показник	2021	2022	2023	Тенденція
Собівартість реалізованої продукції	90,5	90,6	83,7	Зменшення частки витрат
Валовий прибуток	9,5	9,4	16,3	Зростання рентабельності
Адмін. і збутові витрати	3,5	3,7	4,8	Незначне зростання
Фінансові витрати	0,8	1,1	1,9	Підвищення боргового навантаження
Чистий прибуток / дохід	3,5	–4,9	5,4	Відновлення позитивної динаміки

Джерело: звіти про фінансові результати за 2021–2023 рр.

Підприємство демонструє чіткі ознаки післякризового відновлення у 2023 році. Попри незначне скорочення чистого доходу від реалізації на 1,3 %, компанії вдалося істотно покращити якість свого операційного результату: валовий прибуток зріс до 16,3 %, що є індикатором підвищення ефективності управління виробничими витратами, удосконалення логістичних процесів і раціональнішого використання ресурсів. Зростання маржинальності за умов зниження доходу свідчить про те, що підприємство змогло компенсувати вплив зовнішніх факторів – коливання попиту, інфляційний тиск, підвищення вартості сировини – шляхом оптимізації собівартості, удосконалення структури асортименту та підвищення продуктивності виробництва.

Структура доходів і витрат ТОВ «Світоч» у 2021–2023 рр. демонструє покращення фінансової ефективності підприємства, зокрема завдяки скороченню частки собівартості та зростанню валового прибутку. Хоча адміністративні, збутові та фінансові витрати збільшилися, їх зростання не завадило підприємству суттєво наростити чистий прибуток. Підприємство успішно відновило позитивну прибутковість і має потенціал для подальшого зміцнення фінансової стійкості.

Відповідно до звіту незалежного аудитора Ernst & Young (2023), ключовими питаннями аудиту були :

- визнання доходу, через ризик завищення виручки;
- операції з пов'язаними сторонами, оскільки підприємство здійснювало значний обсяг внутрішньогрупових транзакцій;
- оцінка зменшення корисності необоротних активів, що потребує експертних суджень та прогнозів.

Для кожного із зазначених питань аудитор виконували аналітичні процедури: перевірку умов договорів, тестування систем внутрішнього контролю, порівняння трендів продажів, аналітику дебіторської заборгованості, а також моделювання дисконтованих грошових потоків для підтвердження справедливої вартості активів.

Аналітичний аудит свідчить, що за досліджуваний період підприємство забезпечило:

1. Поступове зростання операційної ефективності – підвищення валової рентабельності на 6,9 п.п.
2. Зменшення витратної частки собівартості, що позитивно вплинуло на прибутковість.
3. Оптимізацію структури фінансування – хоча фінансові витрати зросли, їх питома вага у виручці залишається допустимою.
4. Високу якість бухгалтерського обліку, підтверджену позитивним аудиторським висновком без модифікацій.

Аналітичні процедури аудиту фінансової звітності дозволили підтвердити достовірність показників, відображених у звітності ТОВ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»». Проведений горизонтальний і вертикальний аналіз засвідчив, що підприємство у 2023 році вийшло на новий рівень фінансової стабільності, зменшило собівартість продукції та покращило рентабельність. Аудиторські висновки підтвердили відсутність суттєвих викривлень і забезпечили високий рівень довіри до фінансової інформації.

Отже, аналітичні процедури відіграли ключову роль у формуванні обґрунтованої аудиторської думки та створили підґрунтя для подальшої оцінки фінансових коефіцієнтів у підрозділі 3.2 «Методика аналізу фінансової звітності».

3.2 Методика аналізу фінансової звітності

Методика аналізу фінансової звітності ґрунтується на застосуванні системи взаємопов'язаних показників, які забезпечують всебічну та об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства, його економічної стабільності, ділової активності, ліквідності, платоспроможності та рівня прибутковості [35]. Комплексний характер цієї методики полягає у тому, що кожен показник розглядається не ізольовано, а в контексті загальної фінансово-економічної

моделі розвитку підприємства. Такий підхід дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки між окремими елементами фінансової діяльності, що підвищує точність оцінки та обґрунтованість подальших управлінських рішень.

Методика включає аналіз динаміки фінансових результатів, дослідження структури активів і капіталу, оцінювання ефективності використання ресурсів, а також виявлення факторів, що зумовлюють зміни ключових показників. Значну увагу приділяють не лише абсолютним величинам, а й відносним індикаторам, які дають змогу порівнювати дані у часовому розрізі, між різними підприємствами або з нормативними значеннями.

Результати аналізу фінансової звітності дають можливість не лише визначити поточний стан підприємства, а й окреслити тенденції його розвитку – як позитивні, так і ризиковані. Це дозволяє своєчасно виявляти «вузькі місця» в управлінні ресурсами, оцінювати рівень фінансової стійкості, прогнозувати майбутні зміни та визначати потенційні резерви підвищення прибутковості.

У процесі аналітичної оцінки використовуються дані основних форм фінансової звітності – Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал. На основі цих документів розраховуються ключові коефіцієнти, зокрема:

- коефіцієнти ліквідності (поточний, швидкий, абсолютний), які відображають здатність підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання;

- коефіцієнти фінансової стійкості (автономії, фінансового левериджу, покриття зобов'язань власним капіталом), що характеризують структуру капіталу та рівень залежності від зовнішніх джерел;

- показники рентабельності (активів, власного капіталу, продажів), які демонструють ефективність використання ресурсів і здатність генерувати прибуток;

– показники ділової активності (оборотність активів, дебіторської заборгованості, запасів), що відображають ефективність управління оборотним капіталом.

Для потреб аудиту розрахунків зазначених показників здійснюється на основі достовірних даних фінансової звітності підприємства, підтверджених незалежним аудитором Ernst & Young Audit Services LLC за 2021–2023 роки. Це гарантує високу надійність вихідної інформації та забезпечує можливість глибокого економічного аналізу.

Ліквідність є ключовою характеристикою фінансової стійкості підприємства та відображає його здатність своєчасно й у повному обсязі виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів. Одним із базових показників оцінювання ліквідності є коефіцієнт поточної ліквідності, який визначається співвідношенням оборотних активів до поточних зобов'язань:

Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$):

$$K_{пл} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

У міжнародній та вітчизняній практиці оптимальним вважається інтервал 1,5–2,5, який забезпечує достатній запас ліквідності без надмірної концентрації активів у малорентабельній оборотній формі. Розрахунок показника за даними балансу ТОВ «Світоч» засвідчує його стабільність: 2,2 у 2021 році, 2,0 у 2022 році та 2,3 у 2023 році. Незважаючи на незначні коливання, величина коефіцієнта у всі роки залишається в межах нормативу, що свідчить про здатність підприємства ефективно розпоряджатися оборотними ресурсами та своєчасно погашати короткострокові зобов'язання.

Такі значення також відображають збалансованість фінансової структури, оскільки підприємство не має надмірної залежності від поточних кредиторів і водночас не допускає надлишкової іммобілізації коштів у запасах або дебіторській заборгованості. Загалом динаміка $K_{пл}$ підтверджує, що у

досліджуваний період підприємство підтримувало належний рівень платоспроможності та короткострокової фінансової стійкості.

Коефіцієнт швидкої ліквідності є важливим показником оцінки платоспроможності підприємства, оскільки він демонструє здатність суб'єкта господарювання погашати короткострокові зобов'язання за рахунок найбільш ліквідної частини оборотних активів – грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості. На відміну від коефіцієнта поточної ліквідності, цей показник не враховує запаси, реалізація яких потребує часу та може бути пов'язана з ризиками переоцінки або втрати вартості.

Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шл}$):

$$K_{шл} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

У практиці фінансового аналізу нормативне значення коефіцієнта швидкої ліквідності становить не менше ніж 1,0, що означає достатність ліквідних активів для покриття поточних боргів без необхідності реалізації товарних запасів. За даними фінансової звітності ТОВ «Світоч», значення показника становили 1,3 у 2021 році, 1,1 у 2022 році та 1,4 у 2023 році. Всі ці значення перебувають вище нормативного рівня, що свідчить про збереження підприємством стабільної ліквідної позиції впродовж трирічного періоду.

Отримані результати дають підстави стверджувати, що навіть у разі раптової потреби розрахунку за короткостроковими зобов'язаннями підприємство здатне забезпечити необхідний обсяг платежів за рахунок найбільш ліквідних активів, не вдаючись до розпродажу запасів. Це є важливим свідченням фінансової гнучкості та ефективного управління оборотними ресурсами, а також підтверджує стійкість поточної платоспроможності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є найбільш консервативним показником платоспроможності підприємства, оскільки він відображає частку короткострокових зобов'язань, яку можна погасити негайно – виключно за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, а також поточних фінансових інвестицій. Це ті активи, що мають максимальний ступінь ліквідності й можуть

бути використані для розрахунків без будь-яких затримок чи додаткових операцій.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_a):

$$K_a = \frac{\text{Грошовікошти} + \text{Поточніфінансовіінвестиції}}{\text{Поточнізобов'язання}}$$

Нормативним вважається значення в межах 0,2–0,3, яке забезпечує баланс між оперативною платоспроможністю та раціональною структурою активів. Розраховані для ТОВ «Світоч» значення показника становили: 0,24 у 2021 році, 0,19 у 2022 році та 0,28 у 2023 році. Як видно, у 2022 році підприємство зіткнулося зі зниженням абсолютної ліквідності, що могло бути зумовлено як збільшенням поточних зобов'язань, так і тимчасовим скороченням обсягів грошових коштів унаслідок нестабільності ринку та зовнішніх економічних викликів.

Водночас у 2023 році коефіцієнт абсолютної ліквідності відновився й навіть наблизився до верхньої межі нормативного діапазону. Це свідчить про зміцнення позиції підприємства в частині оперативної платоспроможності, раціоналізацію обігових коштів та підвищення здатності компанії здійснювати негайні розрахунки за своїми поточними зобов'язаннями. Динаміка показника демонструє, що короткострокові труднощі 2022 року були подолані, а фінансова політика підприємства у 2023 році стала більш збалансованою та орієнтованою на збереження необхідного рівня високоліквідних активів.

Фінансова стійкість підприємства визначає рівень збалансованості його капіталу, оптимальність співвідношення між власними та позиковими джерелами фінансування, а також здатність суб'єкта господарювання функціонувати без критичної залежності від зовнішніх кредиторів. Одним із найважливіших індикаторів фінансової стійкості є коефіцієнт автономії, що показує частку активів, профінансованих за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт автономії ($K_{\text{аут}}$):

$$K_{\text{аут}} = \frac{\text{Власнийкапітал}}{\text{Підсумокбалансу}}$$

У фінансовому аналізі нормативним вважається значення не менше 0,5, що вказує на домінування власного капіталу над позиковим та забезпечує достатню незалежність підприємства від кредиторів. Динаміка коефіцієнта автономії ТОВ «Світоч» є стабільно позитивною: 0,67 у 2021 році, 0,61 у 2022 році та 0,69 у 2023 році. Незважаючи на тимчасове зниження показника у 2022 році, його значення в усі роки залишалося суттєво вищим за норматив, що свідчить про високу фінансову незалежність підприємства.

Такий рівень автономії означає, що більшість активів компанії фінансується за рахунок власних джерел, що мінімізує ризики надмірної боргової залежності, підвищує стійкість до зовнішніх шоків і розширює можливості для самостійного прийняття управлінських рішень. Зростання показника у 2023 році додатково підтверджує тенденцію до зміцнення капітальної бази й покращення структури фінансування після складного 2022 року.

Коефіцієнт фінансового левериджу характеризує рівень залучення позикових ресурсів у діяльність підприємства та визначає ступінь фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансового левериджу ($K_{фл}$):

$$K_{фл} = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Власний капітал}}$$

У фінансовому аналізі нормативним вважається значення, що не перевищує 1,0, оскільки такий рівень забезпечує збалансовану структуру капіталу і прийнятний рівень боргового навантаження. Результати розрахунку для ТОВ «Світоч» свідчать про стабільність капітальної структури: коефіцієнт становив 0,49 у 2021 році, 0,63 у 2022 році та 0,45 у 2023 році. Незначне зростання показника у 2022 році може бути пов'язане з впливом воєнних ризиків, підвищеною потребою в оборотному фінансуванні або тимчасовими коливаннями зобов'язань.

Однак у 2023 році значення коефіцієнта повернулося до більш оптимального рівня, що свідчить про скорочення частки позикових ресурсів у структурі капіталу та зміцнення ролі власних джерел фінансування. Така

динаміка знижує ризики фінансової залежності, покращує можливість підприємства самостійно забезпечувати свою діяльність та підвищує його стійкість до зовнішніх шоків. У сукупності це вказує на раціональну фінансову політику та ефективне управління капітальною структурою.

Ділова активність підприємства характеризує ефективність використання його активів та здатність генерувати дохід на основі наявного майнового потенціалу. Одним із ключових показників, що дозволяє оцінити інтенсивність використання ресурсів, є коефіцієнт оборотності активів.

Коефіцієнт оборотності активів (K_{oa}):

$$K_{oa} = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна вартість активів}}$$

Динаміка цього показника для ТОВ «Світоч» має позитивний характер: 1,12 у 2021 році, 1,23 у 2022 році та 1,27 у 2023 році. Поступове зростання коефіцієнта свідчить про підвищення ефективності використання активів, прискорення їх обороту та покращення операційної продуктивності. Це означає, що підприємство отримує більше доходу з тієї ж або навіть меншої кількості ресурсів, що може бути наслідком оптимізації виробничих процесів, удосконалення логістики, раціонального управління запасами та модернізації технічних потужностей.

Загалом підвищення швидкості обороту активів свідчить про здатність підприємства ефективніше використовувати своє майно, забезпечуючи приріст доходів і зміцнення операційних показників, що є важливим індикатором конкурентоспроможності та стійкості бізнесу.

Період обороту активів є показником, що відображає середню тривалість одного повного циклу перетворення активів підприємства у грошові кошти. Іншими словами, він показує, скільки днів потрібно підприємству, щоб один раз «обернути» усі свої активи – від моменту вкладення ресурсів у виробництво до отримання виручки від реалізації продукції.

Період обороту активів (P_{oa}):

$$P_{oa} = \frac{360}{K_{oa}}$$

За результатами аналізу ТОВ «Світоч», період обороту активів поступово скорочувався: 322 дні у 2021 році, 293 дні у 2022 році та 283 дні у 2023 році. Така динаміка є позитивною, оскільки свідчить про прискорення оборотності активів і більш ефективне використання ресурсів.

Скорочення тривалості обороту означає, що підприємство швидше перетворює вкладені кошти на дохід, підвищує ліквідність і знижує потребу в додатковому короткостроковому фінансуванні. Це може бути результатом оптимізації запасів, підвищення продуктивності виробництва, покращення системи збуту або ефективнішого управління дебіторською заборгованістю. Загалом така тенденція свідчить про зростання ефективності управління оборотними ресурсами та підвищення операційної гнучкості підприємства.

Рентабельність є одним із ключових інтегральних показників фінансових результатів діяльності підприємства, оскільки вона відображає здатність компанії генерувати прибуток на вкладені ресурси та забезпечувати ефективне використання залученого капіталу. На відміну від абсолютних показників прибутку, рентабельність демонструє відносну ефективність, тобто співвідношення отриманого фінансового результату до обсягу використаних активів, капіталу чи витрат. Саме тому рентабельність дозволяє об'єктивно порівнювати результати діяльності в різні періоди, між різними підприємствами або в оцінці альтернативних управлінських рішень.

У практиці фінансового аналізу рентабельність слугує узагальнюючим індикатором конкурентоспроможності підприємства, якості управління витратами, рівня продуктивності та здатності бізнесу функціонувати стійко в умовах динамічного ринкового середовища.

Показники рентабельності ТОВ «Світоч» за 2021–2023 рр.

Показник	Формула	2021	2022	2023	Тенденція
Рентабельність продажів ($R_{\text{п}}$)	$(R_{\text{п}}) = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід}} \times 100\%$	3,5 %	-4,9 %	5,4 %	Позитивна
Рентабельність активів ($R_{\text{а}}$)	$(R_{\text{а}}) = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середні активи}} \times 100\%$	2,9 %	-3,7 %	4,8 %	Зростання
Рентабельність власного капіталу ($R_{\text{вк}}$)	$(R_{\text{вк}}) = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} \times 100\%$	4,3 %	-5,8 %	6,2 %	Відновлення
Валова рентабельність ($R_{\text{в}}$)	$(R_{\text{в}}) = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Чистий дохід}} \times 100\%$	9,5 %	9,4 %	16,3 %	Покращення

Проведені розрахунки показників рентабельності (табл. 3.3) свідчать про формування стійкої позитивної тенденції у фінансових результатах діяльності ТОВ «Світоч» у 2023 році. Зокрема, після збитковості 2022 року підприємству вдалося не лише відновити прибутковість, а й істотно покращити ключові показники. Рентабельність продажів зросла до 5,4 %, що свідчить про відновлення контролю над собівартістю та підвищення ефективності операційної діяльності. Показник рентабельності активів підвищився до 4,8 %, що є індикатором підвищення продуктивності використання майнового комплексу підприємства та прискорення оборотності ресурсів.

Особливо помітним є відновлення рентабельності власного капіталу, яка у 2023 році становила 6,2 %. Це свідчить про підвищення прибутковості інвестицій власників та ефективність управління фінансовими потоками. Водночас істотне зростання валової рентабельності (до 16,3 %) підтверджує скорочення прямих витрат і зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку. Така динаміка є наслідком оптимізації виробничих процесів, раціональнішого управління запасами та удосконалення цінової політики.

Підтримання ліквідності та фінансової стійкості на нормативному рівні додатково свідчить про високу платоспроможність і здатність підприємства виконувати свої зобов'язання в короткостроковій та довгостроковій перспективах. Структура капіталу залишається збалансованою, а частка власних коштів – домінуючою, що забезпечує фінансову незалежність та знижує ризики боргового навантаження.

Методика проведеного аналізу базується на системі фінансових коефіцієнтів, які забезпечують комплексну оцінку результатів роботи підприємства, включаючи рентабельність, ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність та ефективність управління витратами. На основі аналізу звітності за 2021–2023 роки можна зробити висновок, що ТОВ «Львівська кондитерська фабрика “Світоч”» демонструє поступове зростання ефективності операційної діяльності, покращення фінансових результатів і стабільний розвиток навіть за умов зовнішніх економічних викликів.

У поєднанні з немодифікованою аудиторською думкою від компанії Ernst & Young, яка підтверджує достовірність поданої фінансової звітності та відсутність суттєвих викривлень, це свідчить про високий рівень фінансової культури підприємства, надійність системи внутрішнього контролю та прозорість корпоративного управління. Сукупність виявлених тенденцій дозволяє оцінювати підприємство як фінансово стійке й інвестиційно привабливе.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження досягнуто поставлену мету – теоретично обґрунтовано та практично реалізовано підходи до аудиту й аналізу фінансової звітності підприємства в сучасних умовах господарювання. Отримані результати дозволяють зробити низку висновків, що мають як теоретичне, так і практичне значення.

1. Встановлено, що аудит є не лише засобом перевірки достовірності облікових даних, а й важливою складовою системи корпоративного управління, яка забезпечує довіру інвесторів, акціонерів, кредиторів та інших користувачів фінансової звітності до інформації, що формується у бухгалтерському обліку. Аудит виступає гарантом прозорості, обґрунтованості управлінських рішень і запобігання фінансовим ризикам.

Аналіз фінансової звітності, своєю чергою, є інструментом кількісного та якісного оцінювання ефективності господарської діяльності. У поєднанні з аудиторськими процедурами він дає можливість формувати повну картину фінансового стану підприємства, його ділової активності та рівня платоспроможності. Узгоджене застосування аудиту й аналізу формує єдину інформаційно-аналітичну базу, необхідну для обґрунтованого управління ресурсами підприємства, контролю ризиків і підвищення результативності діяльності.

2. З'ясовано, що регулювання аудиторської діяльності в Україні здійснюється на основі Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також Міжнародних стандартів аудиту (МСА) і Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Встановлено, що сучасна аудиторська практика орієнтована на ризик-орієнтований підхід, який передбачає оцінювання ризиків суттєвих викривлень фінансової звітності, перевірку системи внутрішнього контролю, тестування

ключових процесів та застосування аналітичних процедур для формування обґрунтованого висновку. Відповідність фінансової звітності підприємства МСФЗ забезпечує її порівнянність і прозорість для міжнародних інвесторів та партнерів.

3. Методика аудиту побудована на системному, комплексному та доказовому підходах, що включають етапи планування, збору аудиторських доказів, тестування системи внутрішнього контролю, виконання аналітичних і детальних процедур, узагальнення результатів перевірки та формування висновку.

Застосування методів горизонтального, вертикального, трендового та коефіцієнтного аналізу у складі аналітичних процедур дало можливість оцінити динаміку основних фінансових показників, визначити закономірності їх зміни, структуру активів і капіталу, а також виявити внутрішні резерви підвищення ефективності.

4. Дослідження проведено на прикладі ТОВ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»» за 2021–2023 роки, фінансова звітність якого підтверджена аудитором Ernst & Young Audit Services LLC.

Аналіз показників ліквідності засвідчив, що підприємство має стабільну здатність виконувати короткострокові зобов'язання: коефіцієнт поточної ліквідності протягом трьох років перебував у межах нормативного інтервалу (1,5–2,5) і у 2023 році становив 2,3. Швидка ліквідність дорівнювала 14, що вказує на достатній рівень мобільних активів.

Фінансова стійкість підприємства оцінюється як висока: коефіцієнт автономії зріс до 0,69 у 2023 році, що свідчить про переважання власного капіталу над позиковими ресурсами. Рівень фінансового левериджу зменшився до 0,45, що знизило ризики боргового навантаження. Показники ділової активності демонструють ефективне використання ресурсів: коефіцієнт оборотності активів зріс до 1,27, а період їх обороту скоротився до 283 днів. Це свідчить про раціональне управління майном та підвищення інтенсивності виробничих процесів.

5. Проведений аналіз свідчить про позитивну тенденцію у фінансових результатах: після збитку у 2022 році (–127,99 млн грн) підприємство у 2023 році отримало чистий прибуток 136,7 млн грн. Валова рентабельність зросла з 9,4 % до 16,3 %, операційна маржа – з 3,7 % до 11 %, а чиста маржа – до 5,4 %.

Зростання прибутковості зумовлене оптимізацією витрат, зменшенням собівартості продукції, поліпшенням структури витрат на збут і адміністративних витрат, а також ефективним використанням основних виробничих фондів.

Покращення показників фінансової стійкості, ліквідності й рентабельності свідчить про підвищення ефективності системи управління підприємством, зміцнення позицій на ринку та зростання його інвестиційної привабливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олійник О. В. Фінансова звітність як форма відображення фінансової інформації підприємства. Економіка і держава. 2021. № 4. С. 102–106.
2. Мурашко Л. О. Теоретичні аспекти сутності та значення фінансової звітності підприємства. Фінанси, облік і аудит. 2020. № 38. С. 45–51.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 27.10.2025).
4. Концептуальна основа фінансової звітності : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.09.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text (дата звернення: 27.10.2025).
5. Жук В. М. Фінансова звітність підприємства: зміст, форма та аналітичні можливості. Бухгалтерський облік і аудит. 2021. № 6. С. 12–19.
6. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ М-ва фінансів України від 07.02.2013 № 73 : станом на 6 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 27.10.2025).
7. Корягін М. В. Концептуальні підходи до формування нефінансової звітності підприємства в контексті сталого розвитку. Фінанси, облік і аудит. 2022. № 39. С. 58–65.
8. Нападовська Л. В. Сучасні тенденції розвитку системи нефінансової (ESG) звітності в Україні. Бухгалтерський облік і аудит. 2023. № 5. С. 14–20.
9. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII : станом на 20 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 27.10.2025).
10. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements, 2016–2017 Edition ISBN: 978-1-60815-318-3

11. Голов С. Ф. Адаптація міжнародних стандартів аудиту в Україні: проблеми та перспективи. Бухгалтерський облік і аудит. 2022. № 8. С. 5–13.
12. Бондар І. М. Законодавче забезпечення аудиторської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції. Економічний форум. 2021. № 3. С. 64–70.
13. Шульга С. П. Практика застосування МСА 701 «Комунікація ключових питань аудиту» в діяльності аудиторських фірм України. Фінанси, облік і аудит. 2022. № 40. С. 78–85.
14. Гарасим О. Д. Система регулювання аудиту підприємств, що становлять суспільний інтерес: проблеми незалежності та якості перевірок. Економіка та держава. 2023. № 6. С. 91–97.
15. Ковальчук Н. В. Етичні засади аудиторської діяльності: міжнародні підходи та вітчизняна практика. Облік і фінанси. 2023. № 2. С. 35–41.
16. Голов С. Ф. Теорія і практика аудиту: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 412 с.
17. Швець В. О. Аудит: методологія і організація. Київ: КНЕУ, 2021. 386 с.
18. Бабич І. В. Соціальна функція аудиту в умовах ринкової економіки. Економічний простір. 2023. № 191. С. 73–80.
19. Савчук В. Г. Фінансовий аналіз: теорія, методика, практика: навч. посіб. Київ: Кондор, 2022. 348 с.
20. Василик О. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 392 с.
21. Ловінська Л. Г. Фінансовий аналіз у системі управління підприємством: монографія. Київ: ДУТ, 2022. 275 с.
22. Бутинець Ф. Ф. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Житомир: ПП «Рута», 2020. 456 с.
23. Каменська Т. Г. Аналіз фінансової звітності: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2021. 372 с.
24. Корягін М. В. Взаємозв'язок аудиту і фінансового аналізу у забезпеченні достовірності фінансової інформації. Фінанси, облік і аудит. 2022. № 40. С. 61–68.

25. Давидов Г. В. Оцінка ефективності аудиту: аналітичний підхід. Бухгалтерський облік і аудит. 2023. № 8. С. 42–49.
26. Білуха М. Т. Теорія фінансового аналізу: монографія. Київ: КНЕУ, 2021. 298 с.
27. Жук В. М. Фінансовий аналіз і контроль: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2024. 412 с.
28. Бутинець О. Ф., Рядська В. В., Медведєва Н. О. Теорія і практика аудиту: підручник. Житомир: ПП «Рута», 2017. 624 с.
29. Бутин Ф. Ф. Аудит: концепції, стандарти, методи. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 448 с.
30. Давидов Г. В., Голов С. Ф. Аудит: теорія і практика: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2023. 398 с.
31. Сопко В. В. Організація аудиторської діяльності: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2019. 360 с.
32. Єфименко В. І. Професійна етика та контроль якості аудиту: навч. посіб. Харків: Фактор, 2018. 284 с.
33. Ковальчук, С. В. Методичні підходи до аудиту фінансової звітності в умовах цифрової трансформації. Фінанси, облік і аудит, 2022, № 6, с. 114–121.
34. Мельник, Т. М. Науково-методичні засади аудиту фінансової звітності: сучасні підходи. Економічний аналіз, 2023, т. 33, № 1, с. 78–85.
35. Герасименко, М. В. Методичні аспекти аналізу фінансової звітності підприємства в умовах трансформації економіки. Фінанси, облік і аудит, 2023, № 9, с. 64–71.

